

ТЕХНОЛОГІЯ ХАРЧОВОЇ ТА ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

УДК 687:03; 658.512.2

DOI <https://doi.org/10.32838/TNU-2663-5941/2020.3-2/06>

Білей-Рубан Н.В.

Мукачівський державний університет

Зябловська Д.Є.

Мукачівський державний університет

Филипенко А.О.

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ОДЯГУ В ЕТНОСТИЛІ

У статті розглядається процес проектування жіночого одягу в етностилі на прикладі сукні-сорочки в українському стилі. Обґрунтовано актуальність вибору об'єкта дослідження, визначено оптимальний варіант конструктивної побудови сорочки в етностилі, вирішеними є завдання технічного проектування та розроблення конструкторської документації. Відповідно до типової стадійності процесу проектування на прикладі окремого випадку, а саме сукні-сорочки в українському стилі, деталізовано такі стадії проектування, як технічна пропозиція, ескізний проєкт і технічний проєкт. Проведено аналіз і складено класифікацію варіантів конструктивної побудови сучасних жіночих суконь в українському стилі. Здійснений структурний аналіз суконь-сорочок в етностилі дав змогу класифікувати варіанти конструктивної побудови та визначити універсальну форму проєктної моделі. На визначену універсальну форму моделі в стилі етно розроблено базову конструкцію. Відповідно до тенденцій моди, запропоновано технічний ескіз стилізованої моделі сукні-сорочки. У процесі модифікації універсальної форми в сучасну модель одягу бралися до уваги такі принципи сучасного проектування, як перспективний напрям моди, запозичення стильових ознак і зовнішніх форм окремих елементів джерела натхнення і створення художніх ескізів нових моделей одягу. Унаочнено етапи виконання процесу проектування жіночих суконь в етностилі. Використовуючи можливості системи САПР-Грація та прийоми конструктивного моделювання першого й другого видів, спроектували базову та модельну конструкції, у які дозволяється вносити подальші зміни й корективи, так як конструкція перебудовується в автоматичному режимі.

Ключові слова: етностиль, методика проектування, технічна пропозиція, ескізний проєкт, технічний проєкт, базова конструкція, модельна конструкція.

Постановка проблеми. Як відомо, процес проектування нових моделей одягу має чітко визначену стадійність: технічне завдання, технічна пропозиція, ескізний проєкт, технічний проєкт, розроблення робочої документації. Якість прийнятих на кожній стадії проєктних рішень буде прямо впливати на якість виробу, який проєктується. Перші три стадії проектування досить широко висвітлені, різнобічно та методично опрацьовані. Це пояснюється тим, що спроектований виріб має бути привабливим для споживача, для якого важливим є сприйняття зовнішнього виду виробу (кольорової гама, елементів оздоблення, фурнітури), ніж його внутрішня будова (конструкція) [1]. Та саме конструкція разом із матеріалом

створюють зовнішню форму спроектованого виробу та забезпечують його ергономічну відповідність (зручність). Цей етап є складним і дуже суб'єктивним, тому метою є представлення власної методології виконання процесу проектування жіночого одягу в етностилі з деталізацією етапу розроблення технічної пропозиції, установлення зв'язку між технічним ескізом і конструкцією виробу (ескізний проєкт) і розроблення технічного проєкту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика щодо розроблення методики проектування жіночого одягу в стилі етно не є новою, уже багато років перебуває в колі інтересів багатьох дизайнерів і вчених. Питання, які ними розгляда-

лися, стосувалися аналізу й класифікації художньо-конструктивних елементів автентичних зразків українських жіночих вишитих сорочок, що висвітлено роботі А.А. Куксюк, І.В. Васильєвої [2]. Вивченню художньо-композиційних характеристик українського національного костюма присвячена робота О.В. Колосніченко, М.В. Норець, І.В. Фролова, І.Л. Гайової [3]. Конструктивні й декоративні особливості угорського народного костюму актуалізує робота Г.Й. Козманко, Н.В. Білей-Рубан, Є.В. Сєдохової [4]. Види етноджерел для дизайну колекцій сучасного одягу та методи їх трансформації в костюмні форми розглядали науковці: К.Л. Пашкевич і В.Є. Овчарек [5].

Дослідження народного одягу етносів Закарпаття висвітлено в роботах Н.В. Білей-Рубан, Є.В. Сєдохової, С.Н. Полуди, Л.М. Петрусь та О.М. Шмелькової, Д.Є. Зябловської [6; 7; 8].

Етнічні мотиви є багатим джерелом натхнення в дизайні одягу, вони використовуються у формі, силуеті, конструктивних і декоративних елементах одягу, а також у матеріалі, фурнітурі й оздобленні. Підтвердженням цього є праці науковців: Н.В. Чупріної, Є.О. Головчанської, М.С. Винничук, О.О. Слітюк, М.В. Колосніченко [9].

Поряд із цим вітчизняними науковцями розвивається напрям досліджень, пов'язаний із декоруванням сучасних швейних виробів, у тому числі й в етностилістиці, як різними текстильними матеріалами, так і малюнками, нанесеними різними способами друку [10; 11; 12].

Здійснений аналіз указує на актуальність етностилю в сучасному жіночому одязі та конкурентні переваги такого одягу на споживчих ринках.

Постановка завдання. Процес художнього проектування сучасного жіночого одягу в етностилі проаналізовано й охарактеризовано різнобічно. Стадії вивчення передпроектної ситуації та створення ескізного проекту достатньо описані й проілюстровані. Тому завданнями дослідження є аналіз та обґрунтування актуальності вибору об'єкта дослідження; визначення оптимального варіанта конструктивної побудови; вирішення завдань технічного проектування; розроблення конструкторської документації на сукню жіночу в етностилі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний підхід до процесу розроблення нових моделей одягу передбачає такі етапи проектування:

– дизайн-проектування, на якому відбувається творчий пошук нової форми та художнього образу, розвиток авторської ідеї або модифікація раніше створених форм (технічна пропозиція);

– конструювання й моделювання (ескізний і технічний проекти);

– технологічна підготовка нових моделей одягу (розроблення робочої документації) [13, с. 9].

Почнемо з пошуку ідей... Незаперечним є твердження, що одяг в українському стилі є популярним. Знайдеться чимало українців, у гардеробі яких є хоча б одна річ, що яскраво свідчить про ставлення до України. У більшості це вишиванки різноманітних фасонів і кольорів, які вже стали обов'язковим атрибутом на урочистих подіях, весіллях, державних святах і заходах. Основними перевагами вишиванок є використання переважно натуральних тканин (у більшості випадків льон), простий і вільний крій, що не стримує рухів, а також яскраві насичені кольори, самотня сакральна вишивка та вигадливий декор стрічками, тасьмами, намистинами [8]. Крім того, вишиванки полюбують за їх красу, оригінальність, зручність і навіювання патріотичних думок, гордість за минуле нашої Батьківщини. Також кожен елемент орнаменту, оздоблення, кожна деталь несуть у собі сакральну інформацію. При цьому багато іноземців прагне доторкнутися до народних українських традицій через предмети одягу. Не залишилися байдужими до української самотньої спадщини й відомі будинки моди Valentino, Гальяно, Готье, Gucci (рис. 1), дизайнери, які надихаються українською символікою [14].

Вбрання в українському етностилі, як видно з рисунка 1, – це найчастіше блузи, туніки або сукні, розшиті орнаментом і мереживами. Тому в статті як предмет дослідження обрана сукня, яка може бути вихідною конструкцією як для туніки, так і для блузи чи сорочки.

Вихідними конструкціями крою автентичних сорочок були тунікоподібний, суцільновикроєний і з плечовими вставками, на кокетці [2, с. 76]. За силуетом сорочки були прямі вільні, хоча форма сорочки була одна – пряма, різниця полягала тільки у внутрішній будові – конструкції.

І сьогодні проектування одягу передбачає розроблення так званої базової форми або однієї конструктивної основи, у якій закладена вихідна конструкція для всіх наступних варіацій. Варіації отримують шляхом використання різних конструктивно-декоративних елементів (застібки, коміра, кишень, манжет, хлястика тощо), оздоблення, фурнітури, різних за колірною гамою та подібних за волокнистим складом матеріалів [1]. Характеристика базової форми проєктованого асортименту одягу дає змогу розробити власні

моделі-пропозиції одягу сучасних форм і конструкцій, не виходячи за межі обраного стилю й напряму модних тенденцій [13, с. 51].

Для визначення оптимального варіанту конструктивної побудови базової форми виробу проведено структурний аналіз і складено класифікацію варіантів конструктивної побудови сучасних жіночих суконь в українському стилі (таблиця 1).

Під час складання цієї класифікаційної таблиці за даними інформаційних джерел [15; 16; 17] визначено, що найбільше різноманіття виявилось за покроєм рукава, який і став основою класифікації. Силуетів виявлено три: прямий (8 моделей), вільний (1 модель) та А-силует (1 модель).

На базі складеної класифікації визначено універсальну форму моделі в етностилі, а саме: це

лаконічна модель прямого силуету без зайвих деталей з нагрудною та плечовою виточками й вшивним рукавом, що є вихідною конструкцією для отримання інших покроїв рукавів. Універсальна форма (прямий силует), її покрій (вшивний рукав) і формоутворювальні елементи (нагрудна та плечова виточки) разом із видом матеріалу є основними критеріями під час вибору методики конструювання.

Для перетворення універсальної форми в модель сучасної жіночої сукні в українському стилі авторами розглянуто перспективні тенденції моди.

Основними тенденціями моди в сукнях (рис. 2) на весну-літо 2020, що впливатимуть на крій, є їх довжина міні (максі, міді), об'ємний рукав, глибокий виріз, волани, оборки, рюші, асиметрія, драпування, плісе [16; 17].

Рис. 1. Моделі одягу в українському стилі з колекцій відомих будинків моди

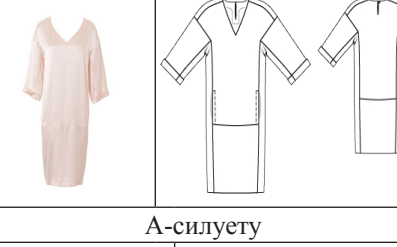

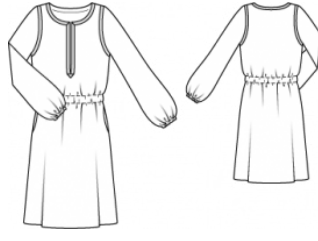
Рис. 2. Модні сукні сезону весна-літо 2020

Далі послідовність виконання процесу проектування має вигляд, етапи якого узагальнено в таблиці 2. У цьому разі побудова конструкції виконувалася за методикою конструювання ЦОТШЛ, яка автоматизована в САПР-Грація. Її перевага – у можливості змінювання вихідних параметрів і конструкції одягу, яка перебудовується в автоматичному режимі без втручання людини [13, с. 78].

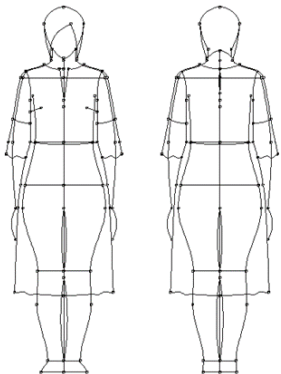
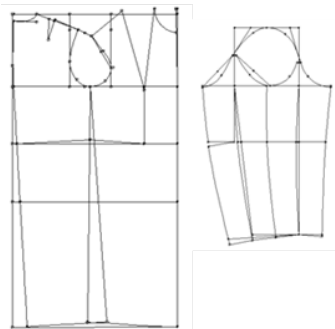
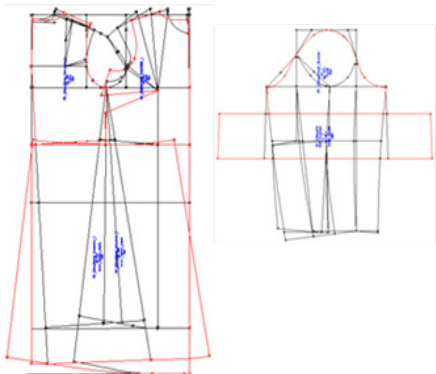
Використовуючи можливості системи та прийоми конструктивного моделювання першого і другого видів, спроектували базову модельну конструкцію жіночої сорочки прямого силуету з вшивним одношовним рукавом.

Таблиця 1

Аналіз сучасних жіночих суконь в українському стилі

		Зовнішній вид суконь і їх конструктивний устрій			
Сукні з рукавом-реглан	Вільного силуету, розширеного до низу			Прямого силуету	
	Прямого вільного силуету			Прямого, трохи завуженого донизу	
	Прямого силуету з комбінованим рукавом			Прямого силуету із суцільно кроєним рукавом	
	А-силуету			Прямого, завуженого донизу	
Сукні із вшивним рукавом	Прямого силуету			Прямого вільного силуету	
					

Етапи виконання процесу проєктування жіночих суконь в етностилі

Етапи	Унаочнення видів проєктних розробок	Особливості проєктного етапу
Розроблення технічної пропозиції	<p style="text-align: center;">Художні ескізи</p> 	<p>Використовуючи особливості крою українських сорочок шляхом запозичення його стильових ознак і зовнішніх форм окремих елементів, тенденції моди в сукнях на весну-літо 2020 року та виділену універсальну форму, створено художні ескізи нових моделей жіночої сукні-сорочки.</p>
Ескізний проєкт	<p style="text-align: center;">Технічний ескіз</p> 	<p>Технічні ескізи проєктованих нових моделей одягу на етапі конструювання доцільно виконувати на графічних моделях типових фігур. Актуальність створення технічного ескізу на абрисі фігури людини полягає в тому, що під час побудови стає можливим зв'язок між технічним ескізом і конструкцією виробу, з'являються нові можливості для дослідження гармонійності пропорційних співвідношень одягу [13, с. 68]. Графічні моделі фігур з виконаними на них технічними ескізами використовують також для визначення величин прибавок на вільне облягання.</p>
Технічний проєкт	<p style="text-align: center;">Базова конструкція</p> 	<p>Критеріями вибору методики конструювання є вид матеріалу (льон), форма виробу (модель прямого силуету без зайвих деталей з нагрудною та плечовою виточками q вшивним рукавом) і гарна посадка по плечовому поясу. Базова конструкція побудована на базі вже закладеного в системі алгоритму з корегуванням прибавок на вільне облягання й технічних прибавок на типовий розміроріст 164–96–104.</p>
	<p style="text-align: center;">Модельна конструкція</p> 	<p>Використані прийоми конструктивного моделювання першого виду – перенесення виточок, побудова розрізів і ліній відрізання, зміна довжини виробу та рукава; другого виду – конічне та паралельне розширення для проєктування воланів. Отримана базова модельна конструкція жіночої сукні-сорочки прямого вільного силуету є відрізною по лінії талії з вшивним одношовним рукавом з воланом по низу.</p>

Отже, відповідно до типової стадійності процесу проектування на прикладі окремого випадку, а саме сукні-сорочки в українському стилі, деталізовано такі стадії проектування: технічна пропозиція, ескізний проект і технічний проект. На етапі розроблення технічної пропозиції дуже важливо визначитися з об'єктом проектування, джерелом натхнення та вихідними конструкціями крою, за якими проводиться структурний аналіз як джерела натхнення, так і сучасних моделей одягу. У процесі модифікації універсальної форми в сучасну модель одягу керуються перспективним напрямом моди, запозиченням стильових ознак і зовнішніх форм окремих елементів джерела натхнення і створюють художні ескізи нових моделей одягу. Результати досліджень на цьому етапі безпосередньо впливають на весь процес проектування та якість спроектованого виробу [13, с. 8]. Метою ескізного проекту є побудова технічного ескізу, який дає уявлення про зовнішню форму та принцип побудови виробу, дає змогу знайти гармонійні пропорційні співвідношення між людиною й одягом, визначитися з модельними особливостями. Технічний проект – це робота над кресленням виробу, успіх якої полягає у вдалому виборі методики конструювання за

рекомендованими в статті критеріями. Крім того, запропонованим є комп'ютерне конструювання, яке в короткі терміни за закладеним у систему алгоритмом із корегуванням прибавок на вільне облягання й технічних прибавок дає змогу отримати основу конструкції.

Висновки. Отже, у статті охарактеризовано та представлено методику процесу проектування нової моделі одягу на етапах технічної пропозиції, ескізного й технічного проектів з оптимізацією процесу проектування шляхом використання комп'ютерного конструювання. Здійснений системо-структурний аналіз суконь-сорочок в етностилі дав змогу класифікувати варіанти конструктивної побудови й визначити універсальну форму проектної моделі. Унаочнено етапи виконання процесу проектування жіночих суконь в етностилі. Використовуючи можливості системи (у нашому випадку САПР-Грація) та прийоми конструктивного моделювання першого й другого видів, спроектували базову та модельну конструкції, які дають змогу вносити подальші зміни й корективи. При цьому конструкція перебудовується в автоматичному режимі. Безперечно, таке проектування стає продуктивнішим, ресурсозбежним і підвищує якість усіх проектних робіт.

Список літератури:

1. Медведева Т.В. Художественное конструирование одежды : учебное пособие. Москва : Форум ИНФРА-М, 2003. 480 с.
2. Куксюк А.А., Васильева І.В. Аналіз та класифікація художньо конструктивних елементів автентичних зразків українських жіночих вишитих сорочок. *Вісник КНУТД. Серія «Технічні науки»*. 2015. № 4 (88). С. 169–176.
3. Застосування принципів гармонізації елементів українського національного костюма в процесі проектування сучасного одягу / О.В. Колосніченко, М.В. Норець, І.В. Фролов, І.Л. Гайова. *Art and Design*. 2018. № 1. С. 75–82.
4. Білей-Рубан Н.В., Сєдоухова Є.В., Козманко Г.Й. Дослідження етноособливостей угорського народного костюма для проектування сучасного жіночого одягу. *Art and design*. 2018. № 1 (01). С. 35–42. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/3198> (дата звернення: 25.03.2020).
5. Пашкевич К.Л. Особливості використання етноджерел в дизайні колекцій сучасного одягу. *Теорія і практика дизайну*. 2018. Вип. 15 : Технічна естетика. С. 109–123. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/13312> (дата звернення: 03.05.2020).
6. Етнографічне дослідження народного строю Гуцульщини / Н.В. Білей-Рубан, Є.В. Сєдоухова, Л.М. Петрусь, С.Н. Полуда. *Art and Design*. 2019. № 1 (05). С. 44–58. URL: file:///C:/Users/Public/Documents/Downloads/artges_2019_1_6.pdf (дата звернення: 25.03.2020).
7. Білей-Рубан Н.В., Сєдоухова Є.В. Методологічні аспекти художнього проектування сучасного одягу на основі угорського костюму. *Технології та дизайн*. 2018. № 3 (28). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2018_3_2 (дата звернення: 25.03.2020).
8. Шмелькова О.М., Зябловська Д.Є. Конструктивно-технологічні прийоми виготовлення народного одягу лемків Великоберезнянщини. *Науковий вісник МТІ*. 2008. № 5. С. 143–149.
9. Еволюція дизайну блузок жіночих в етнічному стилі / Н.В. Чупріна, Є.О. Головачанська, М.С. Винничук, О.О. Слітюк, М.В. Колосніченко. *Технічна естетика і дизайн : міжвідомчий науково-технічний збірник*. 2019. Вип. 16. С. 112–122. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/15043> (дата звернення: 03.05.2020).
10. Жмурак Т.А., Білоцька Л.Б., Лозовенко С.Ю. Аналіз способів отримання багатобарвних малюнків та візерунків на швейних виробах з трикотажних полотен. *Наукові розробки молоді на сучасному етапі :*

тези доповідей XVII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів (26–27 квітня 2018 р., Київ). Київ : КНУТД, 2018. Т. 1 : Сучасні матеріали і технології виробництва виробів широкого вжитку та спеціального призначення. С. 11–12. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/11140> (дата звернення: 10.03.2020).

11. Дослідження зносостійкості малюнків, нанесених на трикотажні полотна різними способами друку / Т.А. Жмурак, Л.Б. Білоцька, Ю.М. Харченко, С.Ю. Лозовенко. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Технічні науки»*. 2019. № 2 (132). С. 74–86. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/13265> (дата звернення: 10.03.2020).

12. Білей-Рубан Н.В., Кулл О.О. Декорування пальтових виробів на основі елементів етно-стилістики. *Комплексне забезпечення якості технологічних процесів та систем* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (26–29 квітня 2016 р.). Чернігів : ЧНТУ, 2016. С. 207–208. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/536> (дата звернення: 10.03.2020).

13. Залкінд В.В. Проектування одягу засобами інформаційних технологій : монографія. Харків : Технологічний Центр, 2014. 151 с. URL: repo.uira.edu.ua (дата звернення: 24.03.2020).

14. Україна надихає: вишиванки на світових подіумах. URL: <https://uamodna.com/articles/ukrayina-nadyhae-vyshyvanku-na-svitovyh-podiumah/> (дата звернення: 19.03.2020).

15. Не лише вишиванка: 25 викрійок для одягу в українському стилі. URL: <https://burdastyle.ua/encyclopedia/anatomiya-modeli/vykriyky-burda/ne-lyshe-vyshyvanka-25-vykriyok-dlya-odyagu-v-ukrayinskому-styli> (дата звернення: 19.03.2020).

16. Модные платья весна-лето 2020. URL: <https://www.fashion-woman.com/stil-i-moda/tendencii/dresses-spring-summer/> (дата звернення: 19.03.2020).

17. Модные платья 2020. URL: <https://www.fashion-woman.com/stil-i-moda/tendencii/modnie-platyasen-zima/> (дата звернення: 19.03.2020).

Bilei-Ruban N.V., Ziablovska D.Ye., Fylypenko A.O. FEATURES OF ETHNO STYLE CLOTHING DESIGN

The article considers the process of designing women's clothing in ethno style on the example of a dress-shirt in the Ukrainian style. The relevance of the choice of the object of research is substantiated in the work, the optimal variant of constructive construction of the shirt in ethno style is determined, the tasks of technical design and development of design documentation are solved. According to the typical stages of the design process on the example of a particular case, namely dresses-shirts in the Ukrainian style, such design stages as technical proposal, sketches and technical design are detailed. The analysis and classification of variants of construction of modern women's dresses in the Ukrainian style is made. The structural analysis of dresses-shirts in ethno style allowed to classify the construction's options. It also determined the universal form of the project model. A basic design has been developed for a certain universal form of the model in the ethno style. In accordance with fashion trends, a technical sketch of a stylized model of a dress-shirt is offered. In the process of modifying the universal form into a modern clothing model, such principles of modern design as a promising direction of fashion, borrowing stylistic features and external forms of individual elements of inspiration and also a creating artistic sketches of new clothing models were taken into account. The stages of the process of designing women's dresses in ethnic style are illustrated. Using the options of the CAD-system Graciia and techniques of constructive modeling of the first and second type, the basic and model structures are designed. It is allowed to make further changes and adjustments with them, as the design is rebuilt automatically.

Key words: ethno style, design technique, technical proposal, sketch project, technical project, basic construction, model construction.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>